

Българо-гръцките отношения и влиянието им върху процесите на Балканите

Бойко Борисов

Завършил съм френска гимназия и испанска филология в София, но тъй като, както е известно, ние си имаме една хубава национална традиция всеки да работи онова, за което не е учил, аз се занимавам с тази тема още от осемдесетте години на миналия век, когато работих пет години в Атина като единствения български журналист в Гърция, в качеството на кореспондент на БТА. Това, впрочем, ми дава повод да се шегувам понякога, че от госта години насам работя, така да се каже, обратното – като постоянен кореспондент на националната информа-

ционна агенция на Гърция АНА в София.

Впрочем, ще Ви помоля да приемете тезите в изказването ми от тази висока трибуна единствено като лично мнение на човек, понатрупал известен опит в тази интересна тематика по силата на професионалните си задължения, но не само.

Аз обичам Гърция, имам поне толкова близки приятели в тази страна, колкото и в България. Така е и защото открай време съм привърженик на тезата, че това, което най-подхожда на българи и гърци гнес са отношенията на стратегическо партньорство.

Не крия, че изпитвам особено за-

Бойко Борисов е журналист, бил е кореспондент на БТА в Гърция; кореспондент на гръцката национална информационна агенция АНА в София.

Изказване на конференцията „Балканите в XXI век – българският поглед” (УНСС, 27 февруари, 2013 г.).

говорство от факта, че отношенията между двете съседни страни следват именно този курс (макар и с някои лъкатушения) поне от тридесет години насам, когато у двата народа и в техните политически ръководства все повече узряваше съзнанието, че всъщност българите и гърци нямат сериозни нерешени проблеми (ако изключим многогодишните пазарлъци за водите на река Места, решени с двустранния договор от 1995 г.) и могат само да спечелят от развитието на отношенията си във всички области.

Казвам всичко това не защото имам някаква амбиция да конкурирам политическите мъже в привързаността им към силните думи, а за да припомня, че през всичките тринайсет века съвместно съществуване на този ветровит кръстопът, наречен Балкани, българи и гърци през повечето време са били във война, или, в най-добрия случай, в състояние на временен мир, с ръка било то на гръжката на меч, било на спусъка на пушката.

Нямам намерение да се връщам в гревните времена, за да припомням как е получил известния си псевдоним византийският император Василий Втори, нито пък от каква точно чаша си е пиел питието хан Крум Страшни.

На времето един български посланик си беше поставил за приоритет да убеди компетентните гръцки институции, в интерес на приятелските отношения, да сменят името „Василий Българоубиец“, което носеха пет шест улици в Атина. Във връзка с това, един ген кметът на Атина му каза „Г-н посланик, ние имената на улиците можем да променим. Ама историята не можем“.

Така е. Историята не може да бъде променена. Тя е такава, каквато е, дори и когато е зле приспособе-

на за веселие, по думите на един голям поет.

Именно затова политиците и всички ние трябва да се отнасяме с изключително уважение към мъжността, с която двата народа загърбиха историческите вражди и преграждателци в името на човешките контакти, на туризма, на бизнеса... Това уважение е особено важно по отношение на приятелството и партньорството, което придобива все по-стратегически характер след приемането ни в Европейския съюз през 2007 година.

Ще си позволя да напомня, че още от момента, в който голямото мнозинство от българския народ и основните политически сили поставиха въпроса за завръщането на България в Европа, като неотделима част от голямото семейство на обединените европейски народи, Гърция заяви категорично и недвусмислено, че подкрепя и ще подкрепя българската кандидатура за ЕС и НАТО.

Спомням си, че тогава по страниците на родната преса дефилираха немалко статии, тълкуващи гръцката позиция в духа на небезизвестната максима „*Timeo danaos et dona ferentes*“. Те защитаваха тезата, че гърците, видите ли, щели да ни забият нож в гръба, за да не би да им вземем част от европейските субсидии, след като ни приемат в ЕС, както и други подобни аргументи.

В действителност, чрез последователната подкрепа на кандидатурата на България и Румъния, Гърция реализира собствените си стратегически интереси. Преди всичко, сухопътните си комуникации (неведнъж гръцки колеги са ми казвали, че „докато ви приемат вас и румънциите, ние бяхме като остров в Евросъюза, защото нямахме директна шосейна връзка“), а и чрез привличането на нови съюзници в борбата за

интересите на „бедния Юг“ на Европа. Като, разбира се, Гърция не искаше да остане и, така да се каже, единственият остров на православието в католическа и протестантска Европа.

По сходни съображения, впрочем, Атина сега е сред най-изявените привърженици за присъединяването на София и Букурещ към споразумението от Шенген.

Ето затова всички гръцки политици, които посещават България, неизменно използват изрази като „ос на развитие и просперитет“, „ядро на стабилност“ и други подобни метафори, с които аргументират идеята, че София и Атина могат и трябва да играят на Балканите ролята на „локомотив на Югоизточна Европа“, подобно на значението, което имат специалните отношения между Берлин и Париж за Европейския съюз като цяло.

Тази роля и по-специално, активната позиция, с която двете страни членки на ЕС полагат, заедно с Румъния, последователни усилия за да подпомогнат страните от Западните Балкани да превърнат европейските ценности в основа на демократичното си развитие и, по този начин, да съкратят пътя си към обединена Европа беше оценена и призната неотдавна и от Брюксел.

Това стана с решението на Съвета по общи въпроси и външни отношения на ЕС за отлагане на решението за определяне на дата за започване на преговори за членство на Македония в Съюза. По този начин, на практика, компетентният орган на Европейския съюз призна в края на миналата година основателността на аргументите на София и Атина, че на Скопие предстои да измине още доста път до практическото приложение на европейските критерии за членство и, по-

специално, на политиката на добросъседство.

Спирам се на този факт защото, според мен, той представлява негубсислена оценка за ролята на България и Гърция като своеобразни гаранции за европейския кодекс на поведение на Балканите.

С това двете страни, заедно с Румъния, изпълняват преките си задължения като част от европейското семейство, което благодарение на дългия си опит знае колко неблагоприятно, дори пагубно въздействие оказват върху цялостния климат в Европейския съюз „привнесените“ спорни проблеми от новоприети страни членки. Още повече, че решението на Европейския съвет стана повод в печата в Скопие да се появят твърдения за някакъв хипотетичен „общ фронт на България и Гърция срещу Македония“, а родни медии и политици използваха повода, за да изразят резерви, дали и доколко твърдата позиция на София не обслужва всъщност интересите на Атина.

В тази връзка, искам да припомня думите на Александър Дюма: „...историята не е нищо повече от гвоздей, на които окачвам моята картина“, с които бележитият автор на „Тримата мускетари“ отговоря на упреците, че се отклонява от историческите факти.

Трябва да отбележа, че докато подобна практика е разбираема, дори естествена за художествената литература, то волните и фиволни тълкувания на всеизвестните и отдавна доказани исторически реалности определено е напълно неприемлив погход в историческата наука.

Може би обединена Европа не е „християнски клуб“, както я обвиняват някой от нейните недоброжелатели, но тя устоява уверено на всички бури по историческия си

път, именно защото е изградена върху твърдия фундамент на християнския морал и на демократичните ценности. Една от най-великите, според мен, идеи в най-продаваната от две хиляди години насам книга – Библията, гласи, че човек трябва да узнае истината, защото истината ще го направи свободен.

Ще завърша с надеждата, че рано или късно (гай Боже да е по-рано) отговорните политици в Скопие ще осъзнаят и колко много истина има в гумите на Достоевски, че човек не бива да живее в лъжа. Всеки, който волно или неволно тласка не отгелния човек, а цял един народ да живее в лъжа, в измислен свят на криви огледала, поема тежка историче-

ска отговорност, преди всичко прегсътция този народ. По този начин той рискува да стане жертва на заболяването „политическа шизофрения“, според впечатляващата гиагноза, която постави на форум в София през миналата година бившият министър-председател на Македония Любчо Георгиевски.

Що се отнася до София и Атина, очевидно е, че проблемите на двете страни със Скопие са от различен характер, но имат и една съществена обща черта – и двете страни искат само истината. Както се казва в познатата клетва, която полагат свидетелите в съда „Истината! Само истината! Цялата истина! Нищо друго, освен истината!“.